

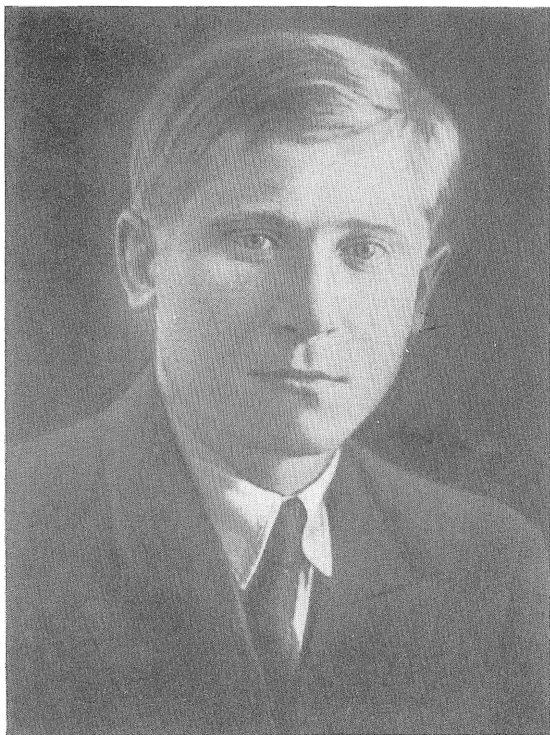
A decorative border made of thick red brushstrokes forming an irregular hexagonal shape.

МИКОЛА
СКУБА

Two red brushstroke leaves on a black stem.

Поезії

MANCINI

МИКОЛА
СКУБА

п о е з і ї

РАДЯНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК
КИЇВ — 1965

У 2
С 46

Упорядкування та вступна стаття
Ф. Кириченка, Г. Сінька

ОДЕСЬКА КНИЖКОВА ДРУКАРНЯ

МИКОЛА СКУБА

Треба:
щоб не життя кувало
по нас,
а ми —
кували життя!

М. Скуба

Ім'я радянського поета 20—30-х років комсомольця Миколи Скуби пам'ятають хіба люди старшого віку. А його вірші давно вже стали бібліографічною рідкістю. А, між тим, вони заслуговують того, щоб їх знали радянські люди, і зокрема молодь.

Микола Якович Скуба народився 6 грудня 1907 року в с. Горбові, кол. Новгород-Сіверського повіту на Чернігівщині, в родині селянина-бідняка.

Чудова придеснянська природа, народні пісні, які без міри любив селянський хлопець, з дитинства виховали в нього пристрасну любов до поетичного слова.

«Люблю пісні й піснярів,

Слухав би й слухав без кінця»,—писав потім М. Скуба.

В 1923 році М. Скуба став комсомольцем, а з 1933—кандидатом в члени Комуністичної партії.

Освіту поет здобув в дореволюційній сільській, а за радянських часів—у Новгород-Сіверській семирічній школі

ський № 20», «Пісні про Дзержинку», «Донбас» і ряд інших. Ці вірші пройняті одною ідеєю: боротьба за темпи індустріалізації країни.

Більш машин!
Щоби геть-чисто
омашинити і місто,
й степ отой,
де за горою
хліб росте —
стіна стіною!
(«Пісня про Дзержинку»)

Багато рядків поет присвячує Донбасові, першій базі індустріалізації країни.

В циклі «Сільські плакати» — «Пісня тракториста», «Декілька слів до селянських голів», «Заклик до молоді», «Радість» та інших — Скуба показує соціалістичне будівництво на селі, яке проходило в боротьбі з закоренілими звичками дрібновласництва і одноосібництва.

Радянська влада дала селянинові землю, але при старому господарюванні земля не приносила достатку. Партія вказувала новий шлях знищення віковичних злиднів, шлях спільного, артільного господарювання, але селянин не відразу зрозумів, що його місце в колгоспі. Поет показує, як саме життя переконало його в цьому. Поет думками линує в майбутнє і малював картини нового життя на селі. Він уявляв неосяжні простори колгоспних ланів, на яких рухаються колони тракторів і комбайнів.

Гей, у полі —
да й у комуні ж!
Гей, у полі ж —
да гей, у нас!
Двадцять борозен, як струни,
кладуть трактори ураз!
(«Пісня тракториста»)

Він вірив, що пошматована земля зазеленіє великими колгоспними врожайми.

Все, чим пишається наша країна перед цілим світом, є справа партії, її розуму, її мудрості; він закликав трудящих гуртуватися навколо неї, лише Комуністична партія приведе народ до щасливого життя.

Значну частину своєї творчості М. Скуба присвятив молоді, яка завжди була на передньому краї боротьби за утвердження ідей партії. Він показав її завзяття, сміливість, трудовий ентузіазм в побудові перших електростанцій, заводів, шахт і колгоспів.

Хай собі Дніпро шумує
І об греблю б'є вода —
Сто Дніпрів ще замурує
Наша сила молода!..

(«Комсомольський № 20»)

Поет нагадує своїм сучасникам і наступним поколінням молоді:

Кров батьків і кров та,
що землю і міста
нею відвойовано,

пролита батьками для них, і треба бути гідними їх великої слави і героїзму.

В чудовій поемі «Спомини» поет малює події нашого недавнього минулого: страхіття першої світової війни, Велика Жовтнева соціалістична революція, німецька окупація 1918 року, буржуазно-націоналістичне урядування, за якого «дерли шкіру з «не-еньки» в гайдамацьких шароварах... звірі куркуленки», партизанський рух і, нарешті, мирне будівництво нового життя.

Він нагадує, що не можна забувати, як батьки й брати

... йшли, не боялися
ані ран, ні смерті.

... Хай ніщо у нас не зможе
споминів цих стерти.

Він звертається до своїх сучасників і майбутніх поколінь молоді:

— Хлопці!..
Та невже ж
ми не вдалися
в кращих з братів своїх
і батьків?

(«Заклик до молоді»)

Успіхи країни соціалізму, саме її існування викликали і викликають шалену лютю старого капіталістичного світу. Нам треба бути пильними і дужими, щоб боронити здобутки Жовтня.

І про це не забував молодий поет-комсомолець.

Знов гармати! Знов отрути!
Знов готують напад лютий
На комуни й Дніпробуди!

(«Пісня про шинелю»)

М. Скуба від імені радянського народу попереджав тих, хто зазіхав на нашу славу, що радянський народ своїм життям буде боронити свою Батьківщину. В нас є кому і є чим боронити її. Недарма поет назвав свої обронні вірші «Пересторогою».

... Есть і в нас гармати про запас.
Ні, не той, не той вже час!
Хай піткнуться тільки — враз! —
Встанем знов!

Значне місце в творчості М. Скуби займають мотиви класового єднання і дружби народів. В багатьох творах поет показує, як народи колишньої околиці царської

Росії до невпізнання вирости економічно і культурно. І це все принесла Велика Жовтнева соціалістична революція, в звершенні якої під керівництвом Комуністичної партії брали участь усі народи.

У вірші «Пісня амбалів Махачкалійського порту» діалог росіянина, українця, дагестанця символізує класову єдність народів колишньої царської Росії, яка протистояла спробам панівних класів посіяти національну ворожнечу і класовий розбрід:

- Росіянин: Нас на бійку ізводили,
наче собак!
- Дагестанець: «Бий гяурів,—казали нам.—
Все зло вони».
- Українець: І знущались з нас
і ваші, й наші пани.
- Дагестанець: «Все від бога»,—
казав нам в мечеті мулла.
- Росіянин: Й не було в нас нічого —
ні двора, ні кола.
- Українець: «Бог,— казав піп нам,—
дбає про всіх на землі».
- Персіянин: І вантажили ми тут
чужі кораблі.

Своєю творчістю М. Скуба відгукувався на пекучі питання соціалістичного будівництва. Ідейний зміст його поезій був прийнятий невідкладними завданнями біжучих днів революційного часу: «знищимо бур'яни суцільною колективізацією» («Заклик до молоді»), «за колективні і спільні ідеали» («Надзвичайна балада»), «все під контроль мас», «всі на боротьбу за якість», «організуймо нові городньо-молочарські, зернові радгоспи», «виконаймо п'ятирічку за чотири роки», «мобілізуймо кошти для п'ятирічки», «готуйтесь заздалегідь до весни й засіву», «дамо угноєння ланам», «комсомольці перші хоробрі в справі хімізації» («Правда» № 4430). Взірцем

такої поезії для М. Скуби, як і для багатьох радянських поетів, була поезія В. Маяковського, який бачив завдання поезії в тому, щоб служити щоденній боротьбі народу за перебудову життя. «Для нас, майстрів слова Росії,—говорив В. Маяковський,—маленьке завдання чистого віршування відступає перед широкою потребою допомоги словом будівництву комуні». Така поезія була не одноденкою, вона входила в золотий фонд літератури радянського народу. Вона оспівувала віхи історичного шляху, яким ішов наш народ до комунізму, ці віхи ніколи не залишаться поза історією, а література, яка їх оспівувала, ніколи не буде стерта з пам'яті народу.

Як свідчать останні збірки, Скуба вийшов хоч ще ним не уторований, але на самостійний творчий шлях, він вніс дещо нове у ритміку, строфіку, образну систему радянської поезії 20—30-х років. Це нове пов'язано з глибоким вивченням народнопісенної поезики, якою, трансформуючи, він широко користувався. Пісенний ритм є одна із окрас поезії Скуби.

Треба відмітити, що молодий поет не потрапив в полон віршоробного штукарства, яке виявлялось в беззмістовному словотворенні, всіляких віршованих драбинках і т. д. М. Скуба користувався, як і багато радянських поетів, ламаним рядком, але особливістю наголосів, ритміки, звукової гармонії, він доносив до читача смислове навантаження слова.

Всі думки і помисли молодого поета були скеровані в одному напрямку: служити своїм поетичним словом народу, партії в її боротьбі за перебудову всього життя на соціалістичний, на комуністичний лад.

Ф. Кириченко, Г. Сінько

ЛІРИКА

ВІРЮ

Вірю
— зареве Дніпро старий Дніпрельстанами.

Вірю
— сонце
жвавіш
танцюватиме
по небесних пампасах!

І вся Україна —
з борами,
степами,
з Кривим Рогом
і з Донбасом —
с т а н е
індустріально-хліборобським
Д о н б а с о м.

Вірю
— авто,
аеро,
електрика,
радіо,
трактор
перескочать на Україні
через американський рекорд.

... Вірю —
в силу науки і хімічних реторт,
Вірю —
як в дважди два —
чотири!

Вірю —
в напористість нашу,
що нема їй міри й меж,
в прямоту
ту,
що без «остільки-оскільки!»

І ненавиджу всіх —
хто вірити в майбутнє — вірить теж,
але ж!
творює його...
язиком тільки!

Друзі мої, комсомольці!
Товариші!

Вірю — в темп наш, такт!

Вірю в те,
що майбутнє —
наше.
Хто скаже,
що це —
не так?!
Хто —
скаже?!

АВТОБІОГРАФІЯ

І у місті,
 де шум машин,
і за містом,
 де шумлять бори,
в мене багато товаришів:
мої товариші —
 скрізь!
Їхне життя —
з праці і крихт!
Їхне життя
було в боях!
І доля —
тодішня —
їхня
була разом —
 і моя!
Минуло...
Другий вже час.
К чорту «упованіє-на-тя»!
Треба:
щоб не життя кувало
по нас,
а ми —
 кували життя!

Минуло...
Наш голос в гудках!
І праця
дзвенить
день
в день.
Хай хтось на щастя чека,
а ми —
 до нього
 ідем!
 ...І у місті,
 де шум машин,
 і за містом,
 де шумлять бори,
в мене багато товаришів:
мої товариші —
 скрізь!
Їхне життя —
з праці і крихт!
Їхне життя —
було
в боях!..
І біографія їхня
є заразом —
 і моя!

БАЛАДА ПРО КОРАБЕЛЬНОГО ЮНГУ

Дорога — море.
За морем — мета.
Навколо вода, і вода,
і вода.
Море хлюпочеться,
лащиться.
— Значить, тиша німа.
— Гарно в морі, коли шторму нема!
Слухати б хвилі оце
і мріяти
про краї, де літав фантазійний Майн Рід.
Але —
враз! —
повійнув передвісник лихий:
на обрії хма́-ри —
і капітан... зблід.
— Матроси! Матроси!—
Команда рупором вкрила:
— На щогли!
На щогли усі!
Спускайте вітрила! —
І наче
мавпа
у лісі,

утікаючи
од звіра
з бажанням жить,—
видерлися матроси на щогли—вмить!
Тільки юнга з усіх єдиний
завагався,
долізши до середини.
Дивиться вниз — поглядом мутним,
крутиться голова, і ноги тремтять під ним.
І забачивши,
затремтіли і інші на щоглах:
— Впаде! —
Тоді —
прискочив капітан і крикнув:
— Де він той?..
Де?!—
І слова його впали шрапнеллю:
— Вгору дивись!..
 Уперед дивись,
 коли лізеш,
 бо! —
 застрелю!!—
Й стрепенулися всі,
закипіла праця ізнов,
залунали команд голоси,
скрипіли щогли,
 гойдався корабель.
А вітер все дужче і дужче.
А навколо —
 вода, і вода, і вода.
Дорога —
 море.
За морем
 мета.

ПІСНЯ ПРО АВТО

Швидше там!
Швидше там!
Досить уже шури-мур!
Р-р, розперезувати
гастрономію
порожніх
фраз!
Швидше там! Швидше там!
(Пр-р!)
П'ять годин! (пр-р!)
Фраз — р-рах!!
Г'ех — і рушила ж машина —
не машина —
«втомобіль».
Тільки шини,
тільки шини,
а позаду —
дим і пил!
Г'ех — і рушила ж машина,
не машина —
а душа.
Тільки шини,
як пружини,
а під шинами — соша!

Далі й далі!
Вже за містом!
Гойди-гойди!
Гойда-да!
Що нам версти?
Що нам відстань?
Й... ерунда!
Далі й далі!
Із-за рогу ж
вітер
вихорцем в лице —
г'єх, коли б такі ж дороги
скрізь хороші —
як оце!
Пролітають
версти й милі,
і посьолки,
й хутори.
Мало в нас автомобілів
і брукованих доріг!
Ходить сонце в небосині —
гарно йому! —
добрий шлях!
А у нас по Україні
динаміка...
— на волах!
Україно ж, Україно —
Україно ж ти моя!
Гей, машино ж, ти, машино,—
Гей, машино ж ти моя!
А машина ж — не машина:
не машина —
а душа —

тільки шини,
як пружини,
а під шинами — соша.
А машина ж — не машина,
не машина —
а авто.

Тільки шини,
тільки шини,
— стоп!!!
Пр-р-риїхали!!
— П'ять на сьому. Вставайте, колего!
70 за годину! — яка краса!

.
Про-опадай моя телега —
все чотири
колеса-а-а!

МАТРОСИ

До гавані з півдня
 прийшов пароплав.
Давно я матросів,
 давно покохав.
Стрункі і веселі,
 а стьожки мов коси.
Люблю я матросів!
 Люблю я матросів!
Та дужче люблю чорноморців
 бувалих.
Знайомі їм шторми,
 знайомі їм шквали.
Їм буря — як мила,
 їм море — як мати.
І вміють матроси буремно кохати.
А в мріях їм — гавані
 Африки й Азії,
Але...
 цього року не те вже в наказі!
Короткий був рейс і всі мрії розвіяв...
«Дніпровський панцирник... Київ».
Гей ти ж, матроська «водяная жисть»!
... До Києва з півдня
Приплив новий гість.

*

Гей ти, матроська «водяная жисть»!
До Києва з півдня приплив новий гість!
Та суму

не знають матроси бувалі!
Хай панцирник вірно стоїть на причалі!
Хай скніє там хтось

у печалі і в хмарах.
... До міста іде вже товариш Угаров.
А в гавані

— шум!
Пароплави вже ходять.

Зимі уже край!
Бити байдики годі!
Куди не поглянеш — гойдається човен.

Одначе
Дніпро непоганий у повинь!

Ой ти ж моя
розвесняна пора,

Звикнемо, може,
і ми до Дніпра.

*

Заходило сонце не раз і не двічі,
й дивились дівчата матросам у вічі.
І снилося їм із стрічками і в кльоші:
«Матросе мій любий!

Матросе хороший!»

Заходило сонце за хмари, за гори.
Й питали дівчата матросів про море.
Й казали:

«Ти ж бачив місця не такіі.

Кого ж ти вподобав!

Чи Київ? Чи...»

Й ламалися брови.

А в гавані хлюпали хвилі Дніпрові.

*

Хлюпали хвилі, і спала тривога.

Але вже прислали наказу нового.

І в негідь осінню — лиш тільки зоря —

Панцирник знову підняв якоря.

Мовчки дивився на берег Угаров —

І дивно самому:

смуток, як хмара.

Потім гудок прокривав аж двічі.

Дивились дівчата матросам у вічі.

І тишу розкривав гудок голосистий —

І хтілося їм із матросами сісти.

*

Із гавані вниз одійшов пароплав.

Давно я матросів,

давно покохав!

Хвилі Дніпрові носом розрізав.

Буде на той рік...

І мій уже призов!

ВІЙНА

Ох і плакала ж вельми Аудоцья,
Разлівалась у три ручаї:
— Па якій, па якій па дарожцы
нашы хлопцы ю паход пайшлі?—
І маліліся салдаткы ды й богу,
Й смуткувала за сынам маць:
— Ой, адкуль вас, з якого боку
ді й да роднае вйоски чакаць?—
А по вйосках —
і осінь і грузько,
А по вйосках — дощі і вітри.
Виливали сум свій білоруски,
і шуміли соснові бори.

*

І шуміли бори...
І так само ж
той — хто бідний — ходив у дранті.
І приходили телеграми
із близьких і далеких фронтів.
Що їм жінка?
О, що їм мати?
Телеграми — холодні такі.

...Умивалися кров'ю Карпати.
Умивалися слізьми — жінки.
А по хатах —
 повно малечі.
А по хатах —
 і горе, і страх.
Ой, ізлазили діди із печі,
Щоб за плугом
 ходить по ланах!
Гей, лани ж ви,
 зелені луки!
Що вам горе і жах війни?
... Віддавали солдатки дукам
у оренду лани.
І чекали:— Де ж — край?
 Де — початок?—
Проливалися сльози рясні.
Вечорами ж співали дівчата,
і нові вже лунали пісні:
«Надлетела германская картеча
дай ударіла в белую грудь.
Ой, прощай ти, жінна дарагая!
Ой, прощай ти, радімая мать!»

*

Ой, прощай...
 ой, прощай...
 І так само ж
Той — хто бідний — ходив у дранті.
І приходили телеграми
із близьких і далеких фронтів.
Й на просторах Уралу,
 Сибіру,

України і Польщі — скрізь!
Лились пісні, і сльози лились,
а десь —

кров...

за царя і за віру...

І рыдала ж ды й вельмі Аудоція,
разлівалась у тры ручаі:
— Па якой, па якой па дарожцы
Нашы хлопцы ю паход пайшлі?

*

О дні,
Наповнені слізьми
І смертю вщерт!
Я дивлюся на ваші сліди,
і досі іще
незаметені,
і перед очима минуле
знову мені.
... Знов
тлумачать
шпальти газетні
про загрозу
в і й н и.

НА ЯРМАРКОВІ

Ярмарок стих разом з гамором дня,
сонце закінчило мандри.

Циган старий на возі куня,
наївшия

«балавасу і мánдро».

Думи та й думи,—

нема їм межі.

Дим над голоблями стелеться.

Біля вогню ж

на дванадцять жил

хтось вибиває «метелиці».

Гей, ти ж життя!

Циганське життя!

Табір окутано млою.

Співи циганські за річку летять

і віддаються —

луною.

Грайте ж, цигани!

Бубнами бряжчіть!

Хай десь цвітуть олеандри!

... Циган старий на возі лежить,
наївшия «балавасу і мánдро».

Пісня і танці...

Він зна їх давно!

Вчивсь —

і співати, і красти.

Й коні йому виринають ізнов
різноманітної масті.

Тільки надходить —

чи спас, чи Хома:

— Ідь!

і не згадуї про бога.—

... Скільки їх бачив!

Скільки їх мав,

а ще не бачив такого!

Крадеться старість,

мов сивий туман,

десь порозходились діти.

«Жалко, що старшого сина нема,

от би його посадити!

От би його...

та на того коня!..

Що ж —

не сподобались мандри».

... Циган старий

на возі куня,

наївшись «балавасу і мандро».

Думи та й думи. Нема їм межі.

Дим над голоблями стелеться.

Біля вогню ж на дванадцять жил

хтось вибиває «метелиці».

Й хочеться встати, забуть про коня —

з горя б ударити б в танці.

Ярмарок стих разом з гамором дня.

Знову прокинеться —

вранці¹.

¹ Цього вірша написано разом з Д. Чепурним.

ПІСНЯ ТРАКТОРИСТА

Гей, у полі,
де ріллі голі
й де гули
зиму вітри,—
гей, у полі ж, да гей у полі
загурчали трактори!
І тремтять під ними
гони —
пах бензину й диму хвіст —
що й на п'ятому фордзоні
наймолодший тракторист.

Що й на п'ятому ж тракторі
за кермом

керую я.
Гей, дивіться ви, которі,
як оре комунія!

Де були
смужки і ниви —
ні обніжку, ні межі!
Будуть! будуть в колективі
і хліба, і фуражі!

І тремтять
 під нами гони —
пах бензину
 й диму хвіст...
Я на п'ятому фордзоні —
наймолодший тракторист.

Віє вітер
 буйногровий
і чуприну
 мені мне,
чорноброві в колективі
покохали всі мене!

А навколо ж —
 поле й поле:
неоглядний
 неозор!

І тріпоче серце моє,
наче в тракторі мотор.
Гей, у полі ж —

да й у комуні ж!

Гей, у полі ж —

да гей, у нас!

Двадцять борозен, як струни,
Кладуть трактори ураз!

А на п'ятому ж
 тракторі

за кермом

керую я.

Гей, дивіться ж ви,

которі,

як оре комунія!

ДЕКІЛЬКА СЛІВ ДО СЕЛЯНСЬКИХ ГОЛІВ

Мучився, мучився —
зорав-таки.
Засіяв сміттям
з власної руки.
Заскородив.
Помолився на схід:
«Слава тобі господи!
Квит!»
Минула зима...
Весна.
Вже й липень!
Прийшов на лан
і очима закліпав.
Дивиться навкруги
й потилицю шкребе:
«Де ти...
бродиш...
моя доле,
не докличусь...
я тебе!»
А по селу — свині.
Різноманітної масті.
Свині —
не дадуть пропасти!

Гарні свині в нас
на Україні:
шумить, мов гай,
щетина на спині,
голка не голка,
носи не носи —
тільки замішуй!
тільки носи!
А годує дядько,
дожида великоднього
дня,
заколе,
обсмалить — і:
«Ну й свиня!»
І борщ — без сала,
жінка —
без спідниці.
Всі надії
зосереджуються на телиці.
Віра в майбутнє
ніколи не гасла:
«Отелиться Мура —
буде й молочко,
й масло!»
Нарешті
отелиться Мура.
В хаті —
радощів шура-бура.
Радіє батько,
танцюють діти.
«Ну, діти,
будемо молочко пити!
Насиділися ви, дітки, без каші.
Дарма!.. Дарма!..

Таких рогів,
як у Мурки нашої,
у світі, дітки,
нема!»

Мине тиждень...
місяць...
два...

й б'ються за молочко дітки небоги.

А Мура
з хліва

показує...
роги.

І так — щораз.
І так — у всьому!
Не життя —
домовина.

Погане
господарство
в нашого селянина...
Худоба — ріжки,
в полях — обніжки.

Рай!

Задирай ніжки
і...

помирай!
З таким
господарством

не проживеш.

Ніколи
не розбити
ним
зlidнів муру.

Селянські поля
у зморшках меж

чекають
на агрономічну культуру.
Сором їм,
зораним
плужками-рачками
й конячками
сивими,
межувати
з сортовими
масивами.
І, розплатавшись в просторах,
бур'янами виснажені
й недородами
по два роки поспіль,
дивляться вони
на суміжні лани
радянських господарств
і колгоспів.

ЗАКЛИК ДО МОЛОДІ

Те, що терпіли і ви,
перетерпів також і я сам...
Всі ми
знали
пестоці такі, як ті,
коли викидають на мороз щеня.
Комнезамці сіл!
Я —
теж комнезам
з дня
свогого народження.
Знаю
і я її,—
працю удень і працю вночі,
а в результаті —
сиди без хліба,
а худоба — без сіна.

А хтось
тим часом
жив собі
(приспівуючи)
во ім'я отця, і
духа, і... сина.

Нам
забувають
одному одного
немає причин:
бідняк
 біднякові —
 підпора.
... Знаю —
 знаю і я, почім

фунт солі
і гори горя.
Кров наша
й праця
єднають нас!
Кров батьків і кров та,
Що землю і міста
нею і нам одвойовано.

Кажуть:
 «Кров, як вино».
Але чи ж може так
єднати людей
 вино?

Мóлоде!
 з сіл,
 з фабрик,
 з копалень,
 побудов!
В школах навчаючись і
працюючи й самі уже
на полях своїх,
біля верстатів
і біля машин —
шануймо працю, боротьбу і кров

батьків,
братів своїх
і товаришів!

Комсомолія сіл!
Бачите?
Гине чорнозем наш,
Зморений і зачучверений
у зморшках меж.

Молоде фабрик!
Збільшуйте темпи!
Вивчаємо гвинтик кожний
і шків.

Хлопці!
Та невже ж
ми не вдалися
в кращих із своїх
батьків?

... Кров наша
— праця,

єднають нас...
Вдаримо ж
по шкапах своїх буланих — і:
«Летіть ви собі, мовляв, до матері
вашої —

дерев'яної борони!
І нехай вас господь ваш боронить!»
Розгладимо зморшки ланів
і знищимо бур'яни
суцільною
колективізацією
районів!

Час —
не стоїть.

РАДІСТЬ

Сонце — смалило!..

пекло —

і у червні, і липні місяці —

погасало о восьмій

і вставало знову чуть світ,

і в степу — на ланах,—

і у лузі,

і в кожному місці

залишавсь

його

потаврований слід.

Погоріла пшениця од спеки в степу —

остиста й безоста,—

і защупли в полях

зеленіві вівси.

Од невдач у людей

щось гнітюче таке й щось

загострене,

і злішали голоси.

Зачучверівся випас —

наче плями золотушні на тілі його

пожовтіла трава,

а рілля —

не рілля, а порох!..

Мрійте, люди, знов
про копи хліба доспілого
і про засіки —

в коморах.

І коли прийшла зима
і морози полізли у хату,—
і коли прийшла зима —
дивилася дитина у вічі —
татові

і:

«Тату!
Як мені іти до школи, тату?
Чобіг у мене, тату, нема».

І коли —
прийшов квітень
і журавлі закурликали знов,
несучи про весну вісті,—
виглядала коняка з хліва і —
немов:

«Іване!
Я —
хочу...
їсти».

А тут:

— Праця!
— Весна!
— Сівба!

А ні пудика тобі — ні снопа!

А тут:

— Праця!
Худоба
й сім'я —
усі:
їсти!

Й позичали на тягло
 й на посів
у кредитовому товаристві,
і жили,
і робили надголодь,
і плакали надії:
 «Ой, не вийте ж, вітри!
 Ой, не вийте ж, вітри-
 суховії!»

І от —
 т е п е р,
коли степ
знов
зазолотів і захлібився,
і от —
 т е п е р,
коли й жнива уже починати нерано,
пригадую невдачі усі
 і хиби усі,
і — дивлюся я
 на дядька Івана,
бачу
погляд дядька Івана і...
не пізнаю
дядька
 Івана.
... О лірики!
Мізерний той,
хто вражень шука
 у небесній сині!

І —
 день в день
(Як кугут «кукуріку») — співа
 про зорі, уста і скроні.

Я сьогодні
бачив
погляд простої людини,
що вража
більш,
ніж мільйони зірок!
більш,
ніж сотні промов
тисяч найкрасномовніших
Цицеронів!
... О лірики!
Мізерний той,
хто натхнення шукає
в небесній сині!

Не натхне вас
ніяка пивна,
ніякий «градус»!

Я
сьогодні
бачив
погляд простої людини,
що випромінював радість.
Радість ту,
що проймає міста і села,
стеги й гаї,
радість ту,
що п'янюча така,—
немов розплескав хто озера вина.
Та хіба ж це не радість —
пестити
колосся
пшениці достиглої,
відчувати в руках
вагу зерна?!

Відчуваючи,
як жвавiша кров,
вiдчуваючи,
як жвавiша темп,
як пружнiє рука,
як твердiшає республiк
крок.

І —
радiсть
росте!
Радiсть та,
що нема їй назви і слова!
Радiсть,
коли розгублюються слова.
Навiть коняка,
що не знає мови,

радiсть цю вiдчува.
І навiть я —
заялозених епiтетiв ворог,
вiдчуваючи, як радiсть росте,
мушу признатись,
що — колосся пшениць
і зерно у вороха-ах
справдi-таки — золоте.

І хочеться мені
розказати про це
кожнiй людинi,
і хочеться мені,
щоб
кожне слово мое так вражало,
як кожна повноцiнна зернина
нового урожаю.

Серпень, 1930

ДОНБАС

Без
зайвих слів
і без зайвих літер,
висловлюючися
без алітерації на ер-р,—
Донбас
зустрів нас
 просто і діловито:
гудом гудків,
напруженням м'яз,
цокотом,
вугіллям,
організованістю, і залізом,
і парою з казанів
під тисненням
 атмосфер.
І у темряві надр —
 під
кайла
невпинний стук,
під гуркіт
 вагонеток,
і у льоті клітей на-гора,
і у сяєві іскр,

що мигтять, немовби екран,
серед полум'я й догн,
серед

мартенів,
верстатів,
машин
і людей,

і праці —
виникло
безліч порівнянь.
спогадів
і асоціацій.

Донбас
увіччю
і Донбас

у вушах!
Донбас — не степ,
не бори і не гаї.
Донбас — вугілля,
металу і шахт,

Донбас —
джерело
енергії.

Донбас
виставив себе
немов на показ —
верх нутро своє
всім своїм гамузом —

догми
й заводи,
терикони
й пакгаузи —
на радість —
нам

і на злість
 ворогам усім;
і переплуталось,
 і сплелось:
і темрява
 шахт,
і сяєво
 домн,
електрика і ліхтар,
арматура машин,
температура
 і кокс,
охайність і бруд,
залізо і темп,
антрацит і чавун,
і рейки, і дим —
 куди не піди,
і димарі,
 куди не поглянь.
І над всім
 цим,
 здавалося б, хаосом —
робітник
 і фах,
диктатура
 і план!..
... Донбас
 увіччю
і Донбас
 у вушах!
Донбас — не степ.
не бори і не гаї.
Донбас — вугілля,
металу і шахт,

Донбас —
джерело
енергії...

... Я —
радів,
що така ж жара
почалася й по хуторах,
на берегах старої...
Десни.

... На берегах
старої Десни,
Де дитинство мое
і сни,
Де під шум по борах —
старе
помирає уже
й помре,—
на берегах
старої Десни,
де дитинство мое
і сни.

.
(На землі
і під землею, де змрок і стум)—
молодь
донбаську,
здесьористу і просту,
без блиску і шику і без
парфюмерних Європ на лиці,
одноманітну й
різнобарвну уводночас, немов карусель,
я — згадував скрізь,
як ідуть на шахти хлопці
із наддеснянських сел...

... Й, приїжджаючи
 навесні,
 знову чути гармошку
 й пісні —
 і по селах і хуторах
 про донбаського шахтаря
 на берегах старої Десни,
 де дитинство моє і сни...
 Де Горбов
 горбатий
 трипільний й старий
 уже

біля горба стає,
 де сосни
 висяться
 й пнуться до місяця аж
 і до хмар,
 де батько мій
 хліборобствує —
 колишній
 донбаський шахтар...

... Донбас увіччю, Донбас у вусах!
 Донбас — не степ,
 не бори і не гаї.
 Донбас — вугілля,
 металу і шахт.
 Донбас —
 джерело енергії.
 Донбас —
 ходи нашої
 і міць, і грохіт!
 Донбас — напруження
 мускулястих лав.

Але...
Донбас...
не здивував мене
анітрохи,
бо я його таким...
і уявляв.
Та й хто ж
з наших
наше
може уявляти
інакше!?

19/V—VI 1930

православну паству дурив —
ішов

дим

з трьохсот п'ятнадцятьох димарів.

... Давно-давно це було.

(І плили роки у полон вікам).

Стояло село.

І жило село,

і найгірше було...

жінкам:

жінка пряди,

жінка і тчи,

жінка вари,

жінка й печи.

Жінка у полі, і жінка скрізь —
багато в жінок

терпіння...

і сліз.

І щоразу,

як ніч втече,

стасувавши таємниці і карти,

по всіх

хатах

з кочергами біля печей

стояли жінки

на варті.

І дні — не дні їм були,

і ночі — не ночі,

і доля гірка їх така ж,

як

і сльози жіночі.

Долю,

долю твою — о жінко! —

оспівали поети усі.

Горе,
горе і сльози твої
розлились по піснях народних.

Горе й тягар цей
від далеких часів
ти несеш на собі
ще й сьогодні!

Жінко!

Жінка і варить, жінка й пече.

Жінко!

Жінка й пряде, жінка і тче.
Жінка й удома, і жінка в степу
з немовлям...

на лану.

Тягне

життя своє,

немов я

баладу свою

тягну

про село:

про село, що в нім акурат

триста п'ятнадцять хат.

Давно-давно це було.

Дні

і ночі пливли —

і от:

у долині стоїть село,

а в селі уже хат

шістсот.

І щоранку

до неба —

туди,

куди

кожен піп,

показуючи перстом
і присягаючися Христом,
православну паству дурив —
так само ж —
йде

дим —
з шістьохсот димарів.
І варить жінка,
й пряде, і тче,
і дні — не дні її,
і ночі — не ночі,
і линияють біля печей
і брови, й очі
жіночі.

Жінко!

(Жінка вари, жінка й печи)...

Жінко!

(Жінка пряди, жінка і тчи)...

Ти —

та,

що найдужч

натерпілася

від церкви і рогачів.

Ти —

та,

що тобі

праця і горе твое

застилали обрії дальні.

Здійми

голос свій

і дай свій почин.

За колективи

й спільні їдальні.

Долю,
 долю твою — о жінко!—
оспівали поети усі!
Сум
і сльози твої
розлились по піснях народних.
Нові!
Нові пісні уже чуть,
і нові часи
і путі твої —
 інші сьогодні.
Вірмо:
 буде
 жінка нова.
Вірмо:
 старе
 зостається позаду.
Народяться поети нові
 і нові слова,
і напишуть вони...
надзвичайну баладу.

ЧЕРВОНОАРМІЙСЬКА

З фабрик
і з міст,
що гудом гудуть,
і од нив,
де з плугами риються,
кожний приніс
міць молоду
і ім'я
придбав —
червоноармійця.

Біографія наша —	} (Приспів)
робітник.	
Біографія наша —	
бідняк.	
Ворог не зник іще!	
Ворог не зник!	
І кожний рукою в рушницю	
вкляк.	
Хай там хтось виглядає з-за жерл! Хай бурі будуть	

і дні буремні.

Бачили ми

Перекоп уже,

й зброя

в руках

недаремно!

(Приспів)

Гей заплаче земля іще,

і діти, й жінки,

й кулемет ізнов

зататакає.

Але знаємо кулі ми,

знаємо які

й що воно за атака є.

(Приспів)

Всі ми прийшли

із робочих мас:

білі,

смугляві

і жовті.

Єсть іще порох

в порохівницях у нас!

І знаємо, чий

Жовтень!

(Приспів)

Кожний із нас —

письменний уже!

Кожний із нас —

політично грамотний.

Бачили ми їх,

ненажер, із-за жерл,

жерл гармат

і трибун парламентів.

(Приспів)

З КНИГИ «ПІСНІ»

Нові часи — нові пташки,
Нові пташки — нові пісні.

Герріх Гейне

СТЕПОВИЙ МАРШ

Як не дивися
і як не стань —
степ та і степ скрізь,—
куди не поглянь.

І простяглася
доріженька-путь,
що її коні
підковами б'ють.

Вперед,

наші лави!

Грими ж,

наш марш,

(Двічі)

про бій кривавий —
солоний Сиваш!

Гей, простяглася ж
доріженька-путь
на Криворіжжя
й на Дніпробуд.

Море ж — на Південь,
Донбас — на Схід —

тільки
аж курява
із-під копит.

Вперед,
наші лави!
Грими ж,
наш марш, (Двічі)
про бій кривавий —
солоний Сиваш!

Гай, дарідада
— да!

Гай, дарідада —
спіє пшениця,
і спіють жита.

Ну і колосок — гех!
Ну і колосок!
Цокки та цокки — та!
Цок! Цок! Цок!

Вперед,
наші лави!
Грими ж,
наш марш! (Двічі)
І хліб,
і трави,
і степ уже наш!

Села — в комуну,
і села в артіль —
глянеш-поглянеш:
суціль і суціль.

Степ та і степ...
І куди не поглянь —

Степ

плюс план —
генеральний план.

Вперед,

наші лави!

Грими ж,

наш марш! (Двічі)

І хліб,

і трави,

і степ уже наш!

Більше ж заліза —

дайош!

Більш —

чавуну!

Нехай готують там
на нас війну!

Нехай там мріють
про свій режим.

Більше

хліба!

Більше —

машин!

Вперед,

наші лави!

Грими ж,

наш марш,

(Двічі)

Щоб у Варшавах

Почули

аж!

м. Буйнакськ, Дагестан,
1931

З-ЗА ДІБРОВИ, З-ЗА ДІБРОВИ

З-за діброви, з-за діброви...
(З-за діброви)
вітерець такий шовковий...
(Прешовковий)
на плантації бурякові...
(Бурякові)
повіває з-за діброви —
з-за діброви.

*

Линуть співи, линуть співи...
(Линуть співи)
по широкому масиві...
(По масиві)
то сумні, то жартівливі...
(Жартівливі)
полільніцькі линуть співи —
линуть співи.

*

Полють, полють бурячочки...
(Бурячочки)
матері й співухи дочки —
(Ну й дочки ж!)

Щоб росли в землі, як бочки...
(Як ті бочки)
бурячочки, бурячочки —
бурячочки.

*

Темпи вдарні. Темпи вдарні!..
(Темпи вдарні!)
Небо синє! дні безхмарні!..
(Дні безхмарні!)
Не журіться, цукроварні!..
(Цукроварні!)
Бо на полі темпи вдарні! —
Темпи вдарні!

*

З-за діброви ж, з-за діброви...
(З-за діброви)
вітерець такий шовковий...
(Прешовковий)
на плантації бурякові...
(Бурякові)
повіває з-за діброви —
з-за діброви.

с. Горбов, 1932

Гей, за семафором тим...
семафором тим.

2. Гей, за семафором тим
берестки ростуть —

Гей, за семафором тим
поїзди ідуть.

Бересте ж мій, бересте —
дрібненькі листки, —

Полюбила берест я,
станцію й свистки.

Полюбила берест я
ще і килим трав,

бо мене уперше там
милий цілував.

Полюбила ж станцію —
бо зросла на ній...

Весело на станції
ще й на вузловій!

... Ой весело, весело —
все мені дарма.

Тільки те й невесело,
що Йвася нема.

Й не ходжу гулять тепер
з щирим і простим,

гей, за семафором тим,
семафором тим...

... Гей, за семафором тим...
семафором тим.

3. Гей, за семафором тим
берестки ростуть —

Гей, за семафором тим
простяглася путь.

Гей, та й на Київ аж —
гей, путь простяглась,

де на курсах учиться кочегар Івась.
Вийти б це за путь за ту,
де думка літа,
сісти б там під берестком,
розгорнуть листа.
Пише: днями вернеться...
нічого тужить...

Ой, весело, весело
на станції жить!

Ой, весело, весело —
ще й день вихідний...

Хоч би ж довш продержались
ці погожі дні,
щоби, хоч зустрівшись знов,
погулять ще з ним.

Гей, за семафором тим,
Гей, за семафором тим...
семафором тим.

4. Гей, за семафором тим
берестки ростуть.

Гей, за семафор туди
поїзди ідуть.

А з-за семафора ж, гей,
де путь простяглась,

Поїзди із Києва
приходять до нас.

Потяги ж ви, потяги —
поштові і швидкі,—
вийду ж на вокзал я — хай
розвіються думки.

Станціє ж ти, станціє ж ти —
станціє — гей!

Весело на станції
й багато людей.

Станціє ж ти, станціє!
Розвій мою думу:
може, вже й сьогодні він
приїде додому.
Станціє ж ти, станціє!
Розвій її як дим,
по полях комунівських — за
семафором тим...
... Гей, за семафором тим...
семафором тим.

м. Буйнакськ, 1931

ЛЮБЛЮ ПІСНІ Й ПІСНЯРІВ

Комсомольці ідуть... Тріпотять прапори.
Лунає пісня. Дзвенить!

Аж тремтять серця...

Люблю пісні й піснярів!

Слухав би й слухав би без кінця.

Вечір... З праці дівчата йдуть — з буряків.

Ідуть... Співають.

Смугляві такі з лиця...

Люблю пісні і піснярів!

Слухав би й слухав би без кінця!

Чи то радість мені (племінь серце зогрів),
чи серце смуток шкребе —

в серце тиснеться —

люблю пісні й піснярів!

Слухав би й слухав би без кінця.

І коли б я, наприклад, якусь полюбив
і взяв:

не вмів співати дівчина ця —

я б...

Люблю пісні й піснярів!..

Слухав би й слухав би без кінця.

Харків, 1933

ПАРТИЗАНСЬКА

Гей як стали ж вирушати
в бір —
за Десну —
ми —
заплакала моя мати
дрібними слізьми...
Залилась уся сльозами.
А я глянув та й:
— Не плач,
мамо!
Не плач,
мамо!
Не плач.
Не ридай!
П'ють з нас німці,
б'ють гетьманці —
Шлях у нас один:
у червоні, у повстанці —
в Черняків
загін.
Сила є у нас так само!
Хай нас ловлять!.. Хай!!
Не плач,
мамо!

Не плач!
мамо!
Не ридай!

*

Гей як впала нічка, впала,
прощавсь я в лісу;
мене мила цілувала —
зронила сльозу.

— Не люблю я цього діла!

Не люблю я сліз!

Кинь сум,

мила!

Кинь сум,

мила!

Кинь сум,

не журись!

Хай гетьманці кричать «слава»!

Хай багач гуля!

Ми ще скажем, чиє право

і чия

земля!

... Гей, пішла вже, повалила

вся голота в ліс.

Кинь сум,

мила!

Кинь сум!

мила!

Кинь сум!

Не журись!

Харків, 1933

КОМСОМОЛЬСЬКИЙ № 20

День і ніч по перегатці
тільки свись та тільки свись —
комсомольський № 20
превеселий паровіз...

(Біжить!)

Чмише й чмише без упину
(Ну й темпи ж розбудив!).
Перевозить за дну зміну
дев'яносто шість баддів.

(Баддів!)

№ 20 паровозик —
комсомольський на всі сто:
ще ніхто не перевозив
більш як сорок! Ще ніхто...

(Ніхто!)

Ще ніколи нам двадцятій
не зганьбив ЛКСМ.

Ще чотири, як додати,
то аж сто перевезем!..

(Везем!)

Витріщають німці очі:

«Ще, брат, — кажуть, — очинь гут!»

А внизу — шумить-клекаче
наш славетний Дніпробуд...

(Шумить!)

Що не день зростає наступ,
Дніпробуд весь — аж гуде!
Таких темпів, як у нас тут,
не було іще ніде...

(Ніде!)

Й день і ніч по перегатці
тільки свись та тільки свись —
№ 20, № 20

комсомольський паровіз

(біжить!)

Ой, туту ж — туту машина —
чах-чих-чах, чих-чах, чих-чах...

Нехай знає вся країна
молодця із молодчаг!..

(Чах-чах!)

Хай собі Дніпро шумує
і об греблю б'є вода —
сто Дніпрів ще замурує
наша сила молода!

(Так, так!)

День і ніч по перегатці
тільки свись та тільки свись —
комсомольський № 20
прегеройський паровіз.

Харків, 1932

ПІСНЯ ПРО ДЗЕРЖИНКУ

Загули гудки — на зміну —
на десяту — на годину.
Заглушили шум Дзержинки.
Задзвеніли склом будинки,
й пішла луна — голосиста —
в степ широкий — аж за місто —
аж туди, де —
за горою —
хліб росте —
стіна стіною.

Ніч прийшла. Для сну й спочинку.
Ніч прийшла... Але Дзержинку
сон не йме! В заграві домен
блякне тьма і місяць повен,
і нема коли вальцівні
слухать,

як співають півні —
у селі,
де за горою
хліб росте —
стіна стіною.

Праця й праця... Що там півні!
Край наш не на тому рівні
вже, щоб жить за ними й далі!

Більш металу! Більше сталі!
Більш машин!

Щоби геть-чисто
омашинити і місто,
й степ отой,
де за горою
хліб росте.

Стіна стіною!
Більш машин!.. І —
без упину —

праця й
праця,
й зміна в зміну
бессемер гуде. І криця
вариться, бурчить — іскриться,
і жахтить повітря — наче
у жнивварські дні гарячі —
у степу,

де за горою
хліб росте —
стіна стіною.

Й день і ніч — різноголосі —
котять луни паровози.
Й чуть його аж за Дніпром ген
шум шести Дзержинських домен.
Й плине він — мов мало йому
місця в місті Кам'янському —
аж туди, де
за горою
хліб росте
стіна стіною.

м. Кам'янське, 1933

ПІСНЯ ПРО ШИНЕЛЮ

Ти з села — а я з забою.
Ми — взяли у руки зброю.
Ми — зустрілися з тобою,
наче давнії знайомі,
наче в батьковому домі
у шинелях і в шоломах!
У шинелях і в шоломах — без прикрас!
Бачиш!

дивляться на нас:
де ж ти, мовляв, де ж я?
Ши-неля ж ти моя!
Ши-неля ж ти моя!
Ши-неля ж ти моя!
Я із шахт, а ти з комуни.
Скрізь навкруг — як грім бурунний.
Наша пісня котить луни.

Й пісню цю співають з нами
і турбіни і динами,
місто й степ із тракторами!
(Місто й степ із тракторами з нами
враз!)

Чуєш?
Це вітають нас!
Всі вони — як ти, як я.

Ши-неля ж ти моя!

Ши-неля ж ти моя!

Ши-неля ж ти моя!

Ой шинеля... Линьте ж, гули!
Луньте громом! Мчіть, як кулі,—
про бої, про дні минулі:

коли йшли тверді, як скелі,
крізь руїни, крізь пустелі,
без чобіт і без шинелі.

(Без чобіт і без шинелі—в сніг і грязь!)
Бачиш!

Дивляться на нас!

Всі вони — як ти, як я!

Ши-неля ж ти моя!

Ши-неля ж ти моя!

Ши-неля ж ти моя!

Ширся ж! Ширся ж, наша пісне!
Знов над нами, знов зловісне
з дня на день над нами висне!

Знов гармати! Знов отрути!
Знов готують напад лютий
на комуни й Дніпробуди.

(На комуни, Дніпробуди й на Донбас!)
Бачиш?!

Шкіряться на нас.

Бачиш їх і ти, і я.

Ши-неля ж ти моя!

Ши-неля ж ти моя!

Ши-неля ж ти моя!

Хто ж там ниє?.. Чого мариш?!
Чого хмуриш? Очі хмариш?!
Гех, товариш, ти, товариш!

Що ж тут думати-гадати?
Так!.. Не хочем воювати,
але ж есть і в нас гармати!..
Але ж есть і в нас гармати про запас.
Ні! Не той, не той вже час!
Хай піткнуться, тільки—враз!
Встанеш знов! — і ти, і я.
Ши-неля ж ти моя!
Ши-неля ж ти моя!
Ши-неля ж ти моя!

м. Буйнакськ, 1931

ЗА СПИНОЮ ГВИНТІВОЧКА

*

За спиною гвинтівочка
— гей!—
та ще й шабля ж ізбоку
Ой, маю ж я штани вузькі
— гей!—
та вдачу широку.
Як степ отой та в Таврії,
де батько і мати
зосталися з братами там
господарювати.

*

За спиною ж гвинтівочка
— гей!—
та ще й шабля ж ік тòму.
Прийшла ж мені листівочка
— гей!—
із Таврії, з дому.
Підо мною ж коник-гнідий,
а сам я білявий.
Пішли мої батьки й брати
в колгоспівські лави.

Ой коню ж мій, ой коню ж мій,
— гей!—

аж скрипить сідельце.

Гей, степе ж мій, гей, степе ж мій
— гей!—

аж сміється серце.

Гей, степе ж мій — лани злоті
й могили з вітрами!

Гей, степе ж мій! Цвіти й роди
й гурчи тракторами!

Сичать на нас — знаєм гаразд
— гей!

Вороги всі — трутні.

На шоломах горять у нас
— гей!—

зірки п'ятикутні.

І знаєм ми і Колчака,

й Сивашську затоку...

За спиною ж — гвинтівочка

та ще й шабля —

збоку.

м. Буйнакськ, 1931

ДАГЕСТАНСЬКА ПІХОТИНСЬКА!

Раз...

Два...

Три...

Знову —

сухі вітри!

Знову —

сухі вітри!

Курява.

Сонце.

Жарко!

І із

кожних воріт

(раз...

два!..

три!)

дивиться

нам услід

чорноока аварка.

Аули.

Річки.

Мости.

Шлях —

важкий і крутий,

Глянеш:
туди і сюди
гори —
стрімкі і високі.
В ногу
можна й не йти,
але
звичка ходи
й сам
підраховуєш ти:
— Раз!
— Два!
— кроки.

Гвинтівка.

Ремінь.

Плече.

Сонце

смалить, пече,
ще й скатка через плече.

А щоб не дуже

важко:

лопата і

протигаз,

патрони

й торба якраз

з харчами

про

запас,

ще й казанок

і баклажка.

Аули.

Річки.

Мости.

Шлях —
важкий і крутий.
Глянеш:
туди і сюди
гори —
стрімкі
і високі.
В ногу
можна й не йти,
але звичка ходи —
й сам
підраховуєш ти:
— Раз!
— Два!
— кроки.

В'ється
гадюкою путь.

Тупіт —
там,
тут...

Три
батальйони йдуть.

Коні
везуть гармати,—

пил
такий
їдкий!

Пилом
припали зірки,
обличчя і козирки,
навіть важко впізнати.

Аули.

Річки.

Мости.

Шлях —
важкий і крутий.
Глянеш:
туди і сюди
гори —
стрімки і високі.
В ногу
можна й не йти,
але
звичка ходи —
й сам
підраховуєш ти:
— Раз!
— Два!
— кроки.

Гей!
Ви! Орли!
Хоч би
співать почали!
Ноги
веде до землі,
наче пудові гирі.
— Правильно!
— Єсть!
— Гаразд! —

І пісня
вгору
знялась,
а попереду
нас
товариші командири.
Аули.
Річки.
Мости.

Шлях —
важкий і крутий.
глянеш:
туди і сюди
Гори —
стрімкі і високі.
В ногу можна й не йти,
але
звичка ходи —
й сам
підраховуєш ти:
— Раз!
— Два!
— кроки.

Сонце ж —
пече згори!

Сонце
й сухі вітри.

Й дивляться нам:
старі,

і комсомольці,
і діти.

Хай
пил
їдкий!

Пилом
припали зірки,

та ми
учимось-таки

б и т и с я і
х о д и т и!

Аули.

Річки.

Мости.

Шлях —
 важкий і крутий.
Глянеш:
 туди і сюди
гори —
 стрімкі і високі.
В ногу
 можна не йти
але
 звичка ходи —
й сам
 підраховуєш ти:
 — Раз!
 — Два!
 — кроки.

м. Буйнакськ, 1931

ЗДРАСТУЙ, ЗИМО!

Ну і довгі ж стали ночі!
Ну і день біжить!
Доведеться — хоч не хочеш ---
Білянку полюбить.
Завихрило, закуріло
(Виходу нема),
Здрастуй, здрастуй, білокрила
Біляночка зима!
Чи ти пізня, чи ти рання —
Замітай! Все дно!
До твого до гостювання
Готові вже давно.
Є тепер харчів доволі
В кожному дворі.
Недарма ж у наших полі
Гурчали трактори.
Є в коморі, є й у хаті.
В кожного — запас.
Здрастуй, зимо! Не злякати
Тобі теперки нас.
Здрастуй, зимо, здрастуй, зимо,
Нам тепер все дно.
На полях наших озиме
Чекає вже давно.

Хай собі сніжок літає,
Хай вітри шкульні.
Вже давно на них чекають
Лижі й ковзани.
Так лети ж, вихри, пороша,—
Все тепер дарма.
Здрастуй, милая, хороша,
Біляночко зима!

3 січня, 1935

* * *

Ой, запах, запах
 чорнозем у степах.
Ой, заспівав жайворонок —
 жайворонок-птах.
Жайворонок-птах...
 Жайворонок-птах...
Заспівали колективці та й на тракторах.
 Заспівали колективці,
 лани орючи,
 закурликали у небі
 журавлів ключі...
З півдня летячи...
З півдня летячи...
Стало душно дідам старим
 лежать на печі.

Ой сповнів-сп'янів
 Дніпро від ручаїв —
усі луги, всю долину
 геть заповонив...
Геть заповонив...
 Геть заповонив...
Виглядають де-не-де лиш клапті островів.

Виглядають, зеленіють
 (вода ж навкруги)
й миють хвилі дніпровські
 їхні береги...
де були луги...
 де були луги...
та кричать чайки над ними
 киги та киги.

Знову, знов усе воскресло!
Знову, знов усе воскресло —
розсипає весна квіти, розстилає килими.
Слава ж! Слава ж тобі, весно!
Слава, слава ж тобі, весно!
Цілу зиму тебе, весно, дожидали ми.

НА МАЙДАНІ

П. Тичині

На майдані
і шум, і гук —
на майдані
гуде земля...
На майдані
гуде земля
й чути —
навіть іще здаля —
лине музика
відтіля.
А навколо —
усе в цвіту:
глянеш туди,
глянеш сюди —
зеленіють,
цвітуть сади.
І покидали всі
хати —
і старії, і молоді —
колодки вгинаються аж.
Ну і весна!
Ну і весна!
Ну і весна ж!

На майдані
і шум, і гук —
і гармошка,
й пісні дзвінкі...
І гармошка,
й пісні, й танки,
й заковиристі
парубки,
і дівчата такі в'юнкі.

Та найкраща з усіх —
вона:
комунарка у нас одна,
русокоса така
й ясна.

Русокоса така
й ясна,

як навколо
оця весна —
просто слів не хватає аж.
Ну і дівчина!

Ну і красна!
Ну і красна ж!

*

Ну і дівчина ж!
Хоч куди!
От би б з нею на вальс піти!..
Та ніяково
підійти —
бо із нею
завсігди він —
тракторист тут у нас один.
Ось і зараз:
за руки взяв
(що то значить не із роззяв!)

і повів її
у танок,
і повів її
у танок —
ох! напористий пареньок!—
преактивніший персонаж!..
А вона — аж із ним — ех!
А вона ж!
А вона ж!..

*

Та і як же!
Не хлопець — дзвін!
Двоє їх —
гармоніст та він.
Цей хороший —
і той такий,—
Цей хороший —
і той такий,—
І роздвоїлись її
думки.
А Петро —
на гармошці гра
і до неї
морга й кива.
Й так до неї
морга й кива,
наче душу свою
вилива,
й ходить ходором
голова —
просто дух забиває аж..
Ну і моргає ж!
Ну і морга!
Ну і морга ж!..

*

І чути тупіт,
і чути стук
закаблука
об закаблук,
і цвіте
і гуде земля,
й лине музика
відціля
аж за царину —
на поля.
Й лине музика
відціля
аж за царину —
на поля,
де чорніє рілля —
де
завтра знову аж загуде!
Й піде праця
така, що -- ах!
на сівалках,
на тракторах —
на колгоспівських на ланах!
Буде праця,
й буде весна,
працьовита і голосна,
і барвиста,
і запашна,
і веселая,
і ясна —
просто слів не хвататиме аж!
Ну і весна ж!
Ну і весна!..
Ну і весна ж!

ОЙ КУ-КУ, КУ-КУ

Ой ку-ку, ку-ку,
зозуля в сад-ку.
Цілий день ку-ку —
куко-ван-няч-ко.

Ой куди, ку-ди
сьогодні пі-ти,
сьогодні піти
на гуляннячко?..

Гляну я на гай —
тільки йди й гуляй.
Глянеш на город —
скоро вже й полоть.
Глянеш на лани —
усі в зелені.
Зеленіє луг —
зелено навкруг!
Коні в лузі ржуть
по-весня-но-му.
На селі ж гар-монь
тілілі-ка-є.

Ходить травень-май,
тільки йди й спі-вай:
«Ой весно, вес-но,
ой весняночко!»

І туди й сюди —
Куди хоч і-ди,
куди хоч іди
на гуляннячко.

*

Ой ку-ку, ку-ку
зозуля в сад-ку...
Все ніби в вінку,
наче в кле-чан-ні.

Ой куди, ку-ди
сьогодні пі-ти,
сьогодні піти
та й увечері?..

Чи піти в колбуд
(там кіно дають)?
Чи на свій майдан
(може, прийде Йван)?..

Бачила давно
І Йвася, й кіно...
Третій день не йде —
Отакі діла!
Мо, вже інша де
примагнітила?..

Ну і хай! Ну і хай!
По-о-думаєш — рай!
Я з другим піду
На гуляннячко.

А, бува, й прийде,
то... все дно знайде!
... Ой весно! вес-но!
Ой весня-

ноч-
ко!

ІНТИМНА ПІСЕНЬКА

*

Сизокрила голубиця
з любим голубком
воркували, розмовляли
під моїм вікном.
Воркували, розмовляли —
не ловили гав:
вона дзьобик розкривала,
а він цілував...
Двадцять п'ята, двадцять п'ята
скоро вже зима,
а у мене голубоньки
ще й досі нема.

*

Сизокрила голубиця
з любим голубком
воркували, розмовляли
під моїм вікном.
А за вікном — сонце сяє,
день — ясний-ясний —
й чути — десь гармошка грає
і дзвенять пісні!..

Кину ж хату я, кімнату,
вдягнуся й піду —
може, й я десь на майдані
голубку знайду!

*

Вийшов же я на вулицю —
день ясний-ясний —
іде з дітьми мій товариш
назустріч мені.
Пузатеньких дитиняток
за ручки трима:
— Полюбуйсь,— каже,— мій друже,
бо в тебе — нема!
«Ну й морока ж! Ну й морока!»—
думаю собі:
наче змовились сьогодні
люди й голуби!

*

Та й поглянув я навколо —
роззирнувся навкруг —
подививсь на гай, на поле,
на зелений луг...
Та й поглянув я навколо —
аж забило дух —
та й подумав: «Правду каже
товариш, мій друг».
Та й поглянув, та й подумав,
аж чоло потер:
та невже ж я таки, справді,
поганий комбайнер!
Та невже ж я таки, справді,
поганий комбайнер!

Так за що ж я тоді маю
триста трудоднів?!
Так нащо ж я тоді маю
пару
чорних
брів?!
Та невже ж мене родили,
щоб лише робив —
щоб ніякої дівчини
ніколи не любив?!
Та й сказав я: — Бувай, друже!
Добре, що зустрів!
Бувай здоров,— кажу,— друже,—
добре, що зустрів!

*

Та й пішов я...
А навколо ж —
день ясний-ясний —
бубон б'є! гармошка грає!
і дзвенять пісні...
Глянув, глянув, подививсь я —
чим не благодать.
Треба лиш уміть робити,
вміти й погулять...
Глянув, глянув, подививсь я —
день ясний такий,
і кружляють над хатами
сизі голубки.
... А між тими голубками —
далі — над горбком —
сизокрила голубиця
з любим голубком.

ОСЬ УЖЕ Й ОСІНЬ

Ось уже й осінь... Уже...

Знов повіяло з півночі.

Знуднобарвився гай...

Зблякла неба блакить...

Ось уже й осінь... Уже...

Й знов, у вирій свій линучи,
ронять нам журавлі привіт.

І спада він на землю з похмурих небес,

Й моторніше гурчать трактори МТС.

Ось уже й осінь... Уже...

І синиці пострибують
по гілках. І сороки стрекочуть і...

Ой!

Скільки листя того на майдані під липою!

Глянеш, глянеш,—

мов килим той.

Та не чуть вечорами гармошки вже тут—
полюбила вона знову теплий колбуд.

Ось уже й осінь... Уже...

Знову діти до школи пішли.

Знов діди на печі гріють кості старі...

Ось уже й осінь... уже...

Й цукроварні довколишні
дим пустили крізь димарі —
і летить він на степ, мов докір той гіркий
усім тим, хто копає ще буряки.

У КУЗНІ

Що й весна давно вже одцвіла,
літо й осінь проминули теж.
Не впізнать ні степу, ні села —
сніг та й сніг — нема кінця, ні меж.

Сніг та й сніг — нема кінця, ні меж.
Сніг та й сніг. І вже декаду ось —
що не день новий — одне і те ж:
вісімнадцять градусів мороз.

Птиці зникли — в сонячні краї.
Риба в річці — плаває при дні.
Й поділив прибутки вже свої
наш колгосп як слід на трудодні.

Знову, друзі, знов зима прийшла,
й знов щодня метелиця й вітри —
і майдан той снігом замела,
де гуляли часто до зорі.

Де від танців вечором не раз
аж здіймалась вгору пилюга,
де чекала не одного з нас
дівчинонька люба, дорога;

де не дин підбори позбивав,
вибиваючи під бубон такт,
де не дин з нас з милою уклав
про любов до гроба аж контракт;
де і я...

Але зима прийшла,
й знов щодня гудуть вітри шкулькі,
й клубна зала знов стала мала,
й за роботу знов взялись гуртки.

Сніг та й сніг — нема кінця, ні меж.
Сніг та й сніг. І вже декаду ось —
що не день новий — одне і те ж,
вісімнадцять градусів мороз!

Та нехай мороз!
Нехай шкулький!
Не зірвуть занять своїх
гуртки!
Та нехай мороз!
Нехай сніги!
Не убить їм нашої снаги!
Та нехай мороз!
Нехай мете!
Наша кузня знай собі гуде!
Знаєм ми:
не вічні ці сніги —
й ремонтуєм знову ми плуги.
Знаєм ми —
не завжди ці вітри —
й ремонтуєм знов ми трактори,
й знаєм ми —
та й хто ж цього не зна! —
за зимою прийде знов весна.

Й од світанку й дотемна
у нас музика — одна:

Гуп! Дзень! —
(день у день).

Гуп! Дзень!
(день у день).

Гуп!..
Аж луна
по вулиці
іде,
аж земля
під кузнею
гу-де,
аж не чути,
як сопуть міхи,
тільки іскри
скачуть навкруги.

Гуп! Дзень!
Іскри й жар!
Гуп! Дзень!
Дужче вдар!

Гуп! Дзень!
Дужче бий!

Ми готуємось до сівби!
Гуп! Дзень!
(день у день)

Гуп! Дзень!
(день у день)

Гуп!..
І знаємо ми
— та й хто ж цього не зна? —
за зимою — прийде знов...
весна.

ШЛЯХИ

Еффенді Капієву

«Єсть три шляхи до знання.
Шлях мислення —
найшляхетніший шлях,
шлях запозичувань —
найлегший шлях,
і досвіду шлях —
найтяжчий шлях».
Так

сказав Конфуцій-мудрець.

Так сказав мудрець...
Золоті слова!..

Але мерли од праці батьки,
і, шкіл не бачачи,
зростали діти...

Шлях мислення!..

Але розпиналася думка смілива —
бунтарська, бунтлива,
нова —

шлях мислення!..

Але ніколи було
ані мислити,
ані спочити.

І були шляхи... Три шляхи...
І жили й посміхались собі
фабрикант,

поміщик,

мандарин...

І були шляхи... Три шляхи...
Й сходили потом раби —
на шахтах,

на фабриках

і на полях...

І були шляхи... Три шляхи...

Але вільним —

приступним для трударів —

шлях був один:

шлях тюрем,

шлях злиднів —

найтяжчий шлях!

Але минали віки... Й крізь злидні,
крізь тюрми рвучися вперед,
використовуючи досвід поразок і перемог
пращурів своїх і батьків,
вивчаючи праці, науки і боротьби надбаня,
виковувалися нові ватажки
й нові філософи-борці
(а не якісь евангелісти й конфуції) —
й відкрив робітник

свій,

єдиний шлях до знання —

ш л я х

п р о л е т а р с ь к о ї

р е в о л ю ц і ї!

Махачкала, 1931

ВСЕ ВИЩЕ І ВИЩЕ

Від Польщі
і аж до Китая,
від Мурмана
й на Ашхабад —
будується
і зростає
наша Країна Рад.
І в який кінець
не поїхали б ви —
заводи нові,
споруди нові...
І куди не поглянеш —
і там і тут —
новобуд,
новобуд,
новобуд.
В Караганді
з'явилися шахтні копри.
Гудуть турбіни на Дніпрельстані.
Самі вже робим ми
трактори,
комбайни,
блүмінги
і аероплани!

Не впізнати вже міст наших.

Нові вже часи.

Замість церковних хрестів і бань —
над містами звелись

нових будівель корпуси
і радіощогли,

куди не поглянь.

Красу міст

виміряємо вже

не кількістю кафедральних соборів,

не дзвоном дзвіниць

і не сьйвом хрестів (щоб аж сяли здаля б),—

а кількістю клубів,

лікарень,

стадіонів,

дзвоном трамваїв,

шумом автоторів

і сьйвом електроламп.

Не впізнати вже нас,

наших сіл і міст.

Нові краєвиди тепер і в містах, і в селі

у ж е.

І споглядаючи нашу міць,

скаженіє капіталіст,

і на парадах похмурі стоять

чужоземні послы

й військові аташе.

«Ну і зростання ж! Ну й темп!..

Так скільки ж тих сил

ще в так званій потенції?

Біда!»

І по генштабах —

гарячка і метушня.

Біда!.. доводиться в плани інтервенції

вносити поправки

щодня.

Біда!..

Виходу треба! Капіталізм гине!

Біда!..

Й відмінюють слово єдине

в своїх кабінетах вони:

«Війна —

Війною —

Війні».

Та знаєм давно вже ми плани ці.

Й від меж Румунії

і аж до Японії

пильно стоять

командири й бійці

Армії

нашої

Червоної,

охороняючи

працю і спокій —

край наш радянський,

край широкий!..

Й від Польщі

і аж до Китаю,

від Мурману

й на Ашхабад

будується

і зростає,

наша Країна Рад.

Ростуть колгоспи й заводи,

зроста щороку врожай —

все вищі

займає висоти

наш більшовицький край.

І куди не поїдеш — там і тут
новобуд,
новобуд,

н о в о б у д.

І куди не поїхали б ви —
стоять нові,
гудуть нові,

заводи нові.

І кожна цеглинка з них, гвинтик і шків
освячені потом робітників.

І в кожному верстаті й машині новій—
карбованці трудові.

Ми позичали їх самі собі —
своїй же власній державі —
карбованці ці трудові —
щоб омашинить степи,
щоб оновити іржаві
і збудувати
нові:

заводи!
фабрики!
електростанції і мости,
шахти і домни,
греблі й порти,

пароплави, шосе, залізниці й вокзали,
школи, і житла, й лікарні нові —
ми самі собі позичали
карбованці трудові!..

Погляньте!

Погляньте-но ви!

Це наші! Це наші тут
карбованці трудові!

В степах трактори гурчать,
і кожен три скиби вряд
кладе на ланах, що без меж.
Погляньте!

Погляньте-но ви!
Це наші! Це наші теж
карбованці трудові!

Гуде Дніпрельстан на Дніпрі,
і там, де пороги ревли,
вже вільно пливе пароплав.
Погляньте!

Погляньте-но ви!
Сюди
весь Союз вклав
карбованці трудові!

Аеро в небі шумлять,
гармати, танки стоять —
вони нам вартують наш край.
Погляньте!

Погляньте-но ви!
Це наші також — знай —
карбованці трудові!
Карбованці наші,
робітників і селян
карбованці трудові.
Ми вкладали їх, сповнені віри
в наш
п'ятирічний план,
що виконали
за чотири!
Карбованці наші...

Ми собі ж їх дали
з почину власного й згоди —

щоб швидше росли
на нашій землі
наші колгоспи й заводи!..
... Й від Польщі
і аж до Китаю,
Від Мурману
й на Ашхабад —
будується
і зростає
наша
Країна
Рад.
Ростуть колгоспи й заводи,
щороку більша врожай —
все вищі займає висоти
наш більшовицький край.
Все вищі —
все вищі й вищі —
з дня в день і із року в рік...
Немає фортець таких,
щоб
їх не взяв більшовик!
І від меж Румунії
і аж до Японії
пильно стоять
командири й бійці
Армії
нашої
Червоної,
охороняючи
працю і спокій —
край наш радянський,
край наш широкий.

ГОВОРИТЬ МАХАЧКАЛА

Слушайте!..

Це —

Революція дала.

Слушайте!..

Й хай

зрозуміло це стане усім,

хто слухає, як

говорить Махачкала,

eP-Be —

27.

.

Слушайте!..

І пам'ятайте про смерть братів своїх

у вогнях повстань.

Слушайте!..

І долю батьків своїх згадуйте —

топтану і жебрачу.

Згадуйте

й слухайте, як —

«Радіоцентр Дагестан»

починає свою передачу.

.

І от —

туди:

до аулів глухих, і до міжгір,
і до вершин до високих,
де вічний сніг,—

і от —

туди:

де розгулював жандарм колись,
і мулла,
й безкультур'я,

і шариат —

линуть лекції і

летять пісні

Мурадової Баріят ¹,

і вечорами весінніми,

і ночами зимовими

переплітається

лезгінка,

Чайковський й Шопен,

і гудуть гучномовці

мовами

різних дагестанських

племен.

І слуха аварець,

І слуха лак ².

Так!

Гуніб,

і Болтліх,

і Леваші:

— Якші!

¹ Мурадова Баріят — популярна дагестанська співачка, (Примітка автора).

² Аварці і лаки — національності в Дагестані.

Коп якші! ¹ —

Й бризкає запалом:

з заводів,

з трибун,

зі сцен:

— Якші!

— Коп якші!.. —

І множаться школи,

і множаться клуби.

Значить,

недаром

віддав за це

життя своє

Буйнакський Улубій! ²

Значить, недаром

мерли брати,

значить, недаром

загинув Махач —

кров'ю їхньою

палахкотить

наших прапорів кумач!

Хай казяться баї,

притиснені і озвірілі,—

ширяться

і зростають артілі!..

А там, де бушує Кара-Койсу ³,

— штурмуючи її без кінця,

день

¹ Гуніб, Болтліх, Леваші—міста. «Якші»—добре; «коп» — дуже.

² Махач і Улубій Буйнакський — дагестанські більшовики, замучені білими в часи громадянської війни.

³ Кара-Койсу — річка, де будують Гергебільську електростанцію. (Примітка автора).

за днем —
вряд —
зроста,
міцніє
й новий народжується
дагестанський
пролетаріат.
І скелі руйнують.
І камінь б'ють.
Росте й будується
Гергебільбуд.
А з України,
де степ, гаї,
де вирує
Дніпро старий,
шлють
на поміч
бригади свої
дніпрельстанівські пролетарі.
І скелі руйнують.
І камінь б'ють —
і рветься вгору —
Гергебільбуд.
Значить —
недаром мерли брати,
Значить,
недаром загинув Махач!
Кров'ю їхньою
палахкотить
наших прапорів кумач.
І, зроблене
вогнями повстань,
креше
«Радіо Дагестан» —

щоб
розвіювалася некультурності мла,
щоб
 вид свій іскинувши,
 дикий і хмурий,
країна високих гір
 була
на високому
 рівні
 культури.

Махачкала, 1931

ОТ ТОБІ Й МОРЕ

В. Баскові

От тобі й море!
Глянув і — вкляк
очима
в безмежне і синє тло.
Вода і во... Да-а!
Важко все-таки написати так
про море,
щоб води не було!..
От тобі й море!..
Море і море...
Дивишся й бачиш:
неначебто мла
синьо-сіра якась
з казахстанської території
насувається
на Махачкала.
Дивишся й бачиш...
І весь мій запас
рим закарлючистих,
що його мав,—
розвіявся враз,
як пара та,
що в порту якраз,

центр дагестанський —
на цей свій стан!
І м'язи напружуючи,
і силу вольт
напружуючи,
і кожен нерв,
випуска
рибоконсервзавод
мільйони
банок
консервів —
і — виконуючи промфінплан —
гуде порт день і ніч.
І скрегоче кран.
І стоять моторки скрізь (Ой!
скільки риби понавезли
рибопромисли!),
і чути свистки
із залізничної станції,
що тут же таки —
біля порту, біля моря тут —
де в залах вокзалу,
в шумі розмов
чекають на поїзди, що ідуть
на Буйнакськ,
на Баку
й на Ростов.
І, приїжджаючи, бачать,
як море —
неначебто мла,
насувається
на Махачкала.

ГАРНО ГРАЄ НАШ ЗУРНАР

У аулі шум і рух —
шум і рух —
аж луна іде навкруг —
скрізь нав-круг.

Ну, й зур-на ж!

Ну, й зур-на ж!

Ну, й зур-на!

Ну, й лу-на!

Ну, й лу-на!

Йол-даш-ляр!¹

Йол-даш-ляр!

Йол-даш-ляр! (Двічі)

Гарно грає наш зур-нар,
наш зур-нар!

У аулі шум і гул —
шум і гул —
на майдані ввесь а-ул,
ввесь а-ул!

Ну, і грає ж!

Ну, і грає ж!

Ну, й краса!

Ну, й краса!

¹ Йол-даш-ляр — товариші. (Примітка автора).

Ас-са!

Ас-са!

Ас-са-са!

Ас-са-са!

Йол-даш-ляр!

Йол-даш-ляр!

Йол-даш-ляр!

(Двічі)

Гарно грає наш зур-нар,
наш зурнар!

Як зачую де зур-ну,
де зур-ну,

свою моло-дість завжди
спо-м'я-ну.

І зани-є сер-це враз
у гру-ді,
як згадаю про лі-та
мо-ло-ді.

Не зазнав я ні у-тіх,
ні роз-ваг —
пройшла моло-дість мо-я
в ча-ба-нах.

Йол-даш-ляр!

Йол-даш-ляр!

Йол-даш-ляр!

(Двічі)

Гарно грає наш зур-нар,
наш зур-нар!

... «Кажуть люди, що не вийде
Вже із мене ні чорта!
«Віє ж вітер, віє ж вітер,
Кучугури наміта-а-а!»
...Люди — не люди: самі язики,
Химка ж — не Химка: оракул:
«Хлопець який! Гармоніст який!
А пропаде — за собаку!»

Лютий, 1929

ПОЕМИ

СПОМИНИ

*15-им роковинам
Великого Жовтня
й червоним партизанам
Новгород-Сіверщини*

*

П'ять аж нас... І голі, й босі.
Та ще батько й мати...
Ще ізмалку довелось
нам про найми знати.

Чабанами були змалу
і од праці п'яні.
І не нам у свята грала
скрипка на майдані.

Чабанами ми ходили,
шмату хліба раді.
І не нам тоді шуміли
верби на леваді.

Праця й злидні нас чекали
і у будні, й свята —
і не нам пісень співали
чепурні дівчата!

... І не нам пісень співали
чепурні дівчата!

*

Гей, літа ж мої смагляві!
Ви завжди зі мною —
ви щораз в моїй уяві
встаєте з Десною.

Й береги десенські бачу,
й гори ті крейдяні,
і луги, й озера —
наче

на кіноекрані.

За Десною ж —

бір сосновий,

звідки ми тікали
од лісничих,

як на дрова

паліччя збирали.

Десно, Десно!.. Мене змалу
її хвилі мили —
не одна сльоза упала
у холодні хвилі!..

... Не забуде цього кожен,
хто зазнав. До смерті!..

Вже ніщо, мабуть, не зможе
споминів цих стерти.

*

П'ять аж нас... І голі, й босі!..

Та ще батько й мати!..

Ще і досі... Ще і досі!..

Тяжко споминати.

Цугом-смугою сумною
дні ішли за днями
й поринали за Десною
гей за синь-борами.

Тоскні й сірі дні... Аж крає
серце, як згадаю:
як собача пісня тая —
без кінця й без краю!..

Й раптом:

дні ці сколихнуло
звісткою важкою,
що на нас... та й цар
германський

вирушив
війною.

... Що на нас та й цар
германський

вирушив...
війною.

*

Ой, заплакав батько сивий
І та кожна мати,
що забрали від них сина
на фронті, в солдати.

Полилися сльози-ріки
день і ніч невпинні,
де жона без чоловіка —
без свого дружини.

Зажурилися дівчата
(зникли гармоністи),
день і ніч стали чекати
од коханих вісті.

Сум серця людські істиснув.
А думок — сувої...
Заспівали в селах пісні,
пісні фронтової.

Не забуде цього кожен,
хто зазнав... До смерті.
Вже ніщо, мабуть, не зможе
споминів цих стерти.

*

Як про це не споминати,
серцем не боліти?..
Зосталися жінки й діти —
нікому робити.

Як про це не споминати —
позабуть навіки!?
Зостались:

котрийсь багатий
та старі й каліки.

Як це стерти!?

Ой багацько
сіл понад Десною —
зосталась не дна солдатка
в селах тих вдовою!..

А як третя прийшла осінь,
стали й літніх брати...

Зосталися й ми без батька,
й заридала

мати.

... Зосталися й ми

без батька,

й заридала мати.

*

Добре тим багатим жити —
рука руку миє:

їм сам чорт колише діти
й сонце

взимку гріє.

Не страшна для них халепа,
ні фронт, ні гармати —
раз було що — кому треба —
«на гостинець» дати.

Скрізь багатий як багатий:

то — штаб, то в обозі...

Лиш біда скрізь,

лиш біда скрізь

бідному небозі.

І писав нам батько з фронту:

«Прощавайте, діти!

Не побачимся вже, мабуть,

ми на цьому світі!..»

... Не забуде цього кожен,

хто зазнав... До смерті...

Вже ніщо цих днів не зможе

з пам'яті зітерти!

*

І тяглися дні, тяглися —

сумно, як згадаю...

Й несла води Десна із-за

Брянського аж краю.

І тяглися дні.

Молилась

із дітьми солдатка,

щоб явив бог свою милість —

вернув дітям батька.

Ой тяглись дні...

ждали діти,

в сльозах очі терли...

А батьки...

гнили забиті

й по шпиталях мерли.

Ой тяглися дні...

Благали

й ми небесні сили.

І бог «зглянувсь» —

прийшла звістка,

що батька...

убили.

І бог зглянувсь...

Прийшла звістка,

що батька убили.

*

Гей, літа ж мої смагляві!

Ви завжди зі мною —

ви щораз в моїй уяві

встаєте з Десною.

Й крають мозок думи-мислі

(мов хочуть роздерти),

як згадаю те, що — після

батькової смерті.

Як zostавсь я сам з братами,

як померла й мати...

як робітники повстали

взимку в Петрограді.

А у Жовтні — знов заграви!

Зняли знову зброю!..

Гей, літа ж мої смагляві,

ви завжди зі мною!

Не забуде цього кожен,

хто зазнав. До смерті...

Ні! ніщо цих днів не зможе

з пам'яті зітерти!

*

Як забути нам їх — дні ці!
Як я їх закину?!

Це ж тоді зайняли німці
всеньку Україну.

Як забудь рубці на тілі,
ті, що завжди з нами!..

Це ж тоді, тоді нас били
в селах шомполами!

Це ж тоді в ярмі наказу
пруссаки-солдати
«більшовицькую заразу»
їздили карати!

Це ж тоді із ними в парі
дерли шкіру з «не-еньки»
в гайдамацьких шароварах
жваві куркуленки!

... В гайдамацьких шароварах
звірі куркуленки.

*

Згадую, як Воробйовку¹
німці геть спалили...

Як у вітер без умовку
плещуть в Десні хвилі...

Згадую я день той сірий
і луги в тумані,
коли йшов і я на Бирин²

¹ Село Воробйовка, близько м. Новгород-Сіверського, було спалене геть-чисто все німцями 1918 р. Воробйовка дала багато червоних партизан. Ватажок новгород-сіверських партизанів Черняк родом теж із Воробйовки. (Примітка автора).

² Биринський бір, за Десною, проти м. Н.-Сіверська. (Примітка автора).

бір —

у партизани.

Згадую, як потім — влившись
у полки червоні —
і у Польщі побували,
і на тихім Доні...

Одгули у нашім краї
вже гарматні гули —
я ж ще й досі споминаю
дні й бої минулі.

Не забуде цього кожен,
хто зазнав... До смерті...
Вже ніщо цих днів не зможе
з пам'яті зітерти.

*

... Як їх стерти...

Мов шрами ті,
що в боях здобуті,—
вже не стерти їх, не змити,
ані позабути.

Як забути їх! Ці самі
дні усі й неділі
позросталися з шрамами
на моєму тілі.

Скільки їх!.. То ще підпаска
бик колов рогами,
то від кулі зазнав ласки,
б'ючись з ворогами,

то в боях — од шаблі-шашки,
то шматком з гранати —
скільки їх, шрамів!..

Аж важко,
сумно рахувати.

... Скільки їх, шрамів!..
Аж важко,
сумно рахувати.

*

Степом їду...
Обшир... Далі...
Тракторні колони...
Споминаю,
як топтали
степ
махновські коні.
В бір піду...
Запахне раз-два
живицею тою,
споминаю партизанство
в борах, за Десною.
Комсомольців бачу... Стигли.
Запальні. Співучі.
Споминаю
братів їхніх
і трипільські кручі.

Жовтень прийде. Сурми грають...
Кличуть до параду.
Споминаю:
як боролись
за Радянську владу.
Не забуде цього кожен,
хто зазнав. До смерті.
Ні! ніщо уже не зможе
споминів цих стерти.

*

Давні спомини... мов хвилі,
сунуть без упину:

одна вдарить,

гриву схилить,

друга —

їй на зміну.

Ви зі мною... Невсипущі,

наче діти хворі...

Сняться й досі мені пущі,

і Десна,

і гори...

Давні спомини... Похмурі,

наче дні осінні...

Сняться знов мені тортури

панські —

на Україні.

Давні спомини... Мов пісня

матері сліпої...

Бережу їх,

як колись ми

берегли набої.

Бережу їх...

як колись...

ми...

берегли набої.

*

Гей, літа ж мої смагляві,

ви завжди зі мною!

Ви щораз в моїй уяві

встаєте з Десною.

П'ять аж нас... І голі, й босі...

Та ще й батько, й мати...

Гей, літа, літа...

Ще й досі

тяжко споминати.

Батька вбито... Мати — вмерла...

всі брати — в могилі...

Зостались тепер у мене

там

лиш друзі милі.

Несе води Десна із-за

Брянського аж краю.

Згадую Десну... Полісся...

Друзів споминаю.

Не забуде, мабуть, кожен,

хто їх знав... До смерті...

Вже ніщо, мабуть, не зможе

з пам'яті їх стерти.

*

Друзі ж мої —

гей! —

із того

з партизанзагону,

із Новгород-Сіверського

рідного району!

Друзі мої!

Чи ж усі ви

живі та здорові?

Друзі мої! Чи ж усі ви

там

напоготові?!

Знов пани для нас готують

злідні і гармати —

доведеться, друзі, знов нам

край свій захищати!

Друзі мої!

Пам'ятаймо ж
розстріли й вірьовки —
нащо збирав,

гуртував нас
Черняк з Воробйовки!

... Споминаймо ж славні дати
всіх боїв — баталій,—
як водив нас Щорс Микола
й Примаков Віталій,
як ми йшли, не боячися
ані ран, ні смерті —
хай ніщо у нас не зможе
споминів цих стерти!..

... Хай ніщо у нас не зможе
споминів цих стерти!

с. Горбов, 1927—1932

ПІСНЯ АШУГА БАТИРАЯ

Сулейману Стальському

З А С П І В

... В горах рідних отари чужі пасучи,
друзі мої,
день і ніч без людей —
сам —
кляв життя своє я, дививсь на орлів,
друзі мої,
й став я заздрить гірським орлам.
Й склав я, сплів я тоді першу пісню свою,
друзі мої,
з тих чабанських думок-
мрій —
про орла й чабана, що орлом хоче стать,
друзі мої,
сорок літ уже пісні цій.
Сорок літ уже їй... Сорок літ уже їй,
друзі мої,—
не забути її —
ні!
Сорок літ!.. Сорок літ, сорок років уже,
друзі мої,
як почав я складать пісні!

Пас отари я в горах, робив у Баку,
друзі мої,
Каспій мене гойдав
теж —
був амбалом, рибалкою — мукам моїм,
друзі мої,
не було ні кінця, ні меж.
Потом сходив на праці я, голод терпів,
друзі мої,
від утоми валився
із ніг.
Глузували, знущались із мене, але,
друзі мої,
я не кидав пісень своїх!..
Сивий став уже я, лисий став уже я,
друзі мої,
шістдесятій пішов
вже —
склав я безліч пісень, склав я безліч пісень,
друзі мої,
про життя, про своє й чуже!..
Так якої ж співають вам? Якої ж співають?
Так якої ж співають
вам?
Чи такої, щоб важко на серці було,
чи — щоб легко було ногам?!
Так якої ж співають вам? Якої ж співають?
Так якої ж —
кажіть-но?!
Чи про те, як живе Дагестан наш тепер,
чи про те, що було давно?
Чи про те, як душили нас руські царі.
і грюмили нас
із гармат?

Чи про те, як денікінські банди пройшли
й залишали скрізь

кров,
плач?

Чи про те, як боровся за владу Рад
ватажок наш і друг — Махач?

Чи про те, як шуміла віками Койсу
і цей шум

наганяв сум?

Чи про те, як шумить тепер там

Гергебильбуд

й скоро дасть нам електрострум?!

Чи про те, як сміявся з чабанських пісень
мій хазяїн —

бек-бай?

Чи про те, як сходили мої пісні
з партизанами весь наш край?!

Чи про те, як хотів я літати вільним орлом
й першу пісню тоді

склав?

Чи про те, як обрали мене в Москву
й самольотом туди літав?!

Так якої ж співають вам? Якої ж співають?

Так якої ж —

кажіть-но?!

А то, може, вам щось про любов заспівать?..

Можна буде й про це! Все дно.

Можна буде й про це... Так підходьте щільніш,
друзі мої,—

всі, хто любить ще

мій

спів!

Був і я, як і ви, колись теж юнаком,
друзі мої,
і пісні про любов любив...
Сорок літ! Сорок літ, як співаю я вже,
друзі мої,
обійшов я
увесь
край —
так підходьте-но ближче! — хай чують усі
друзі мої,
як співає ашуг Б а т и р а й!

*

Давно було це... В силі були
адати ще й шаріат...
Стояв собі в долині аул
так сакль на шістдесят.
В долині річка плила-текла.
По саклях — люди жили...
А серед них — юнак Абдулла
й сусіда його — Алі.
Прекрасні хлопці! Раді батьки!..
Але ж багато й дівчат.
І серед них найкраща таки
Омарова Патінат.
І мур би навіть пред нею впав —
така вродлива була.
І от: Алі її покохав,
і покохав Абдулла...
Та інше думав батько Омар,
поводячи оком злим:
«Не маєте ще ви, хлопці, отар
і килимів на калім!
Нащо мені ви? ваша краса?»

Голяк там якийся — зять!?
Коли дочку мою Султан сам
за себе хоче узять!?
Дарма що він вже не молодець —
літами не молодий —
зате найбільше в нього овець,
найкращі в нього сади!..»

Так думав він... І зиркав на сад
Султанів... на водограй.
І снився йому багатий зять
і мусульманський рай.

*

А тим часом —

(одне за дним!)

Султан-бек бай не спав
і тишком-нишком не лиш калим,
а й інше щось готував.

Не дурно ж бачив, як Патіма
(Так он який в неї смак!),
коли Алі почав десь співать,
червона стала, мов мак.

Не дурно ж знав він, що може втнуть
закоханий вщерть юнак!..

І довго думав хитрий жмикрут
і, врешті,

вирішив так:

«Аби лиш гроші!.. Більше монет!..
Зумій лиш ними бряжчать —
і хоч-не-хоч — навіть сам Магомет
своїх забуде дівчат!

А не то що якийсь там Алі
або якийсь Абдулла,

На карти киди, руку бере —
всю «правду» розповіда:
хто довго житиме, хто помре —
неначе з книги чита...
Іскрізь ходила...

І от зайшла
до саклі, де жив Алі...
Вона за руку його взяла
і ворожить почала.
Й слова її

такі були:

«О великий аллах!

О святий наш коран!

Горе, горе тобі — о урюк улан!
Гарний ти. Дужий ти.

Міцна в тебе рука.

Але лихо на тебе — важке — чека!
Любиш дівчину ти.

Нею тільки й живеш...

Але інший юнак її любить теж!
Бережися ж, юначе!

Не будь ти сліпий!

Знай, що інший цей — ворог страшний
тобі!

Гартуй мужність свою —

у тебе вона єсть, —
тільки вона врятує тобі

і життя твоє, й честь!..»

Так закінчила вона...

І це

пригнуло аж до землі...

І посмутніло лице
у Алі.

А тим часом —
 взявши за труд —
 нагнавши суму й думок —
 пішла ворожка знову у путь,
 спираючись на ціпок.
 Із саклі в саклю... Навіть діди
 просили, щоби зайшла...
 Із саклі в саклю...
 Зайшла й туди,
 де жив юнак Абдулла.

Вона за руку його взяла,
 підвела очі палкі
 й ворожить йому почала,
 й слова її...

були такі:

«О великий аллах!

О святий наш коран!

Горе, горе тобі — о урюк улан!

Гарний ти. Дужий ти.

Міцна в тебе рука.

Але лихо на тебе — важке — чека!

Любиш дівчину ти.

Нею тільки й живеш.

Але інший юнак її любить теж!

Бережися ж сусідів.

Не будь ти сліпий!

Знай, що інший цей—ворог страшний тобі!

Гартуй мужність свою —

у тебе вона єсть,—
 тільки вона врятує тобі

і життя твоє, й честь!»

Так закінчила вона...

І це,
як гніт упало... як мла.
Пішла й ворожка вже, але все
стояв іще Абдулла.

Пішла й ворожка вже, але все
іще стояв... Абдулла.

*

А тим часом —

усе тече.

День — теж. І, сон несучи,
вже й ніч прийшла... Та довго іще
не спали люди вночі.

І кожний думав...

Й думав Алі.

Й така його думка була:

«Права ворожка!—і вирішив злий.—

Так! Ворог мій — Абдулла!»

І кожний думав...

Абдулла — теж...

Й думки ці такі були:

«Від правди — кажуть — не утечеш.

Так! Ворог мій — це Алі!»

І кожний думав...

А бек Султан,

наївшися до смаку,

думав також — про життя й коран —

і думав думу таку:

«Ля іллях іль алла»,—

так говорить коран і мулла.

Але істина ще й інша є:

той і не матиме, хто не дає.

Так чом я мав ворожці й не дати,
коли буде за це...

П а т і м а т?!»

Так думав він...

І міркуючи,
стомився аж од думок.
І марно ждали на нього вночі
всі троє його жінок.

*

А тим часом —

минула й ніч.

І знову день золотий.

І знову сонце. Й шуміла річка,
й зеленіли сади.

І коли вийшли на сонце знов
і Абдулла, і Алі —

іще палкіша в них стала кров,
іще гостріш — кинджали.

А як поглянули ж ще й туди,
де двір Омарів і сад,—

ніщо! ніщо вже їх од мети
не завернуло б назад!

Так нащо ж бо тоді й кинджали?!

Так нащо ж бо тоді й кров?!

Щоби у серці

вкупі

жили

і ревності,

і любов?!

Гірку отруту й солодке вино
в одному серці носить?!

Ще й удавать:

мовляв — усе дно!

Й казати сердцеві: «Цить!»?
Гасить самому в серці вогонь,
коли весна навкруги?!
Не діждуть! Ні! Не діждуть цього
ні друзі, ні вороги!
Хай старці безсилі тамують так
свій гнів

і сохнуть од дум!
Але ніколи горянин юнак
не ддасть свою честь на глум!!.
І глянули скоса.

Й бризнув огонь
з очей — мов скалки з гранат...
І зміряли мовчки один одного
від голови і до п'ят.

*

А тим часом —
всьому свій час,
як кажуть часто в піснях,—
проснувся суфі й почав знов кричать
з мечеті:

«Аллах!

Аллах!»

Й гукнув Алі:

«Салям, Абдулла!

Агов!

Молитися час!

Чи чуєш?

Знову кличе мулла
творить ранковий намаз!

Поглянь-но!

Люди сунуть надвір —
молитвенний шепіт літа —

всі правовірні звертають свій зір
на схід,

де Мекка свята!

Чого ж на захід ти задививсь?

На сад той, на саклю ту?

Невже і справді пророк з'явивсь
в... Омаровому саду?!»

І сказав Абдулла:

«Алейкум салам!

Спасибі за клопіт твій!

Та чую голос суфі я й сам

І бачу теж —

не сліпий.

Я бачу: з сакель вийшли надвір —
молитвенний шепіт літа —
всі правовірні звернули свій зір
на схід — де Мекка свята.

І знаю я, де Мекка й де схід...

Та задививсь я туди,

бо в тім саду — он бачиш! — стоїть —
(Чого ж ти, друже, блідий?!)

бо у саду тім ішак стоїть —
дурний такий, як і ти!..»

І — враз!..—

блиснув кинджал у руці!

І кров невинна полилась,
як кажуть часто співці.

.

І знявся крик іскрізь.

Здригнулись аж

по саклях глухі діди —

почули орли аж той розгардіяш
з захмарної висоти.

Гей, знявся крик іскрізь!

Гамір!
Шум!
Гам!

Кров!
Бійка!
Ножі!..

Там!
Там!
Там!..

Швидше!
Швидше біжи!..
І бігли дорослі, й бігли малі:
— Де?!

— Хто?!
— Коли?!—

І бігли
й питались один в одного:
— Де?!

— Хто?!
— Кого?!—

Крик!
Вереск!
Гамір!
Гам!

Швидше!
Швидше!
Біжи!

Там!
Там!
Там!..
А там —

уже й кривні, й чужі,
і кожен сп'янів немов —
і блискали очі й ножі,

й розбризкувалася кров.
А там уже —
 аж гуло!
Намаз забули й коран —
і дев'ять трупів уже було
й сто дев'ятнадцять ран.
... І ревно й дико вили жінки —
немов уночі десь звір —
і здіймали руки,
 ніби звали в свідки
і сонце, і пасма гір.
І сяло сонце... Й віяв вітрець
з загірної далини...
Й пасли — під сонцем, в горах — овець
Султанові
 чабани.

*

... А тим часом —
 усе тече...
День — теж.
 І, сон несучи,
ніч знов прийшла...
 Та довго іще
не спали люди вночі.
І кожний думав:
 «Гріхи, гріхи!
Розгнівавсь знову аллах!
щодня — убивства скрізь навкруги
і вівці дохнуть в горах.
Сьогодні знову от — кров поміж
двома родами лягла...
«Молитись треба нам більш!..» —
Не дурно каже мулла».

І кожний думав...

І думав Омар:
«Ну! збувсь я, врешті, зятів!
Спасибі, боже, тобі за дар —
я іншого й не хотів!

Прийми ж ти їх —

Абдуллу й Алі —
в свої обійми святі —
хороші все ж таки хлопці були,
хоча й погані зяті!»

І кожний думав...

І думав Султан:
«Радій-но, серце моє!..
Блажен, у кого повний карман
і досвід життєвий є!
Нехай тепер там люблять в раю
хоч би всіх гурій уряд —
тепер спокійний я за свою
любов — свою Патінат!..»

Так думав він...

І довго літав
на крилах збуджених мрій.
Так думав він...

І морок лежав,
як гніт — навколо — важкий.

.

А в горах тим часом на голій землі —
напроти неба і хмар —
лежав чабан, і снівся йому
хазяїн його Омар.
Немов прийшов він в гори туди
й сказав:

«Салям тобі, зять!

Кидай отару
й швидше іди
бери мою ПатіMAT!
Твої пісні про ню, що ти склав,
в аулі співають скрізь,
та любо їй, щоб сам ти співав,
а не Алі там якийсь!
Іди ж! Живи із нею й співай —
нащо той калім мені! —
нехай дочка не ние — нехай
не кличе тебе вві сні.
Іди! Нащо їй той бек Султан —
стара потвора якась!
Іди!..»

Та тільки рушив чабан,
як раптом...

сон увірвавсь.

Скрізь тиша й тьма...

Скрізь морок німий,

неначе в серці мерця.

Здавалось, що не буде вже їй —
цій ночі — краю й кінця!

Немов прокляв ці гори пророк —
ні місяця, ні зірок.

Немов прокляв ці гори аллах,
як кажуть часто в піснях.

Як казав колись часто, друзі мої, і я.

О ПатіMAT моя, о ПатіMAT —

о перша любов моя!

Е П І Л О Г

Розкинувсь, друзі, наш Дагестан
не так ушир, як увись!
Куди не глянь і як ти не стань —
все гори й гори скрізь.

Зняли до хмар аж шпилі свої
і тонуть у синій млі.
Шумлять із гір стрімкі ручаї.
Літають в небі орли.

По горах ходять хмари овець.
В долинах — цвітуть сади...
І бродить схилами вітерець,
цілує дикі цвіти.

Все гори й гори. Наче зійшлись
з усього світу на з'їзд
і принесли з собою сюди
аули і городи.

Все гори й гори...
І тільки коли
поїхать звідси на схід,
поблизу міста Махачкали
міняється краєвид.

Замість долин вузеньких гірських,
приморський степ там лежить,
замість мутних потоків стрімких,
там море сине шумить.

Залізні коні там скрізь гурчать,
пускаючи синій газ,

там комсомолок серед дівчат
ще більше, аніж у нас.

Бавовник, овочі і хліба
ростуть на тій низині.
Й на славу молота і серпа
дзвенять навколо пісні.

І віє з моря вітер. Блакить
хмаринками застила.
А понад самим морем стоїть
столиця — Махачкала.

Великий там по вулицях рух,
щодня великий базар.
Стоять доми там, як гори, навкруг —
сягають майже до хмар.

Шумить там порт у вітер і в штиль,
луна пароплавів крик.
Багато там заводів і шкіл.
Працює там наш ДагЦИК.

І той чабан, що в горах колись
отари чужії пас,
як член ДагЦИКу і комуніст,
тепер там дбає про нас!

І ті дівчата, що їх за калим
колись збували, як крам,
по вищих школах, друзі мої,
тепер навчаються там!

Там Ленін, друзі, наче живий
в саду над морем стоїть...

З М І С Т

	стор.
Ф. Кириченко, Г. Синько. <i>Микола Скуба</i>	3

Лірика

З книги «Перегони»

Вірю	13
Автобіографія	15
Балада про корабельного юнгу	17
Пісня про авто	19
Матроси	22
Війна	25
На ярмаркові	28

З книги «Демонстрація»

Пісня тракториста	30
Декілька слів до селянських голів	32
Заклик до молоді	36
Радість	40
Донбас	45
Надзвичайна балада	51
Червоноармійська	56

З книги «Пісні»

Степовий марш	58
З-за діброви, з-за діброви	61
Гей, за семафором тим	63
Люблю пісні й піснярів	67

Партизанська	68
Комсомольський № 20	70
Пісня про Дзержинку	72
Пісня про шинелю	74
За спиною гвинтівочка	77
Дагестанська піхотинська!	79
Здрастуй, зимо!	85
«Ой, запах, запах чорнозем у степах»	87
На майдані	89
Ой ку-ку, ку-ку	93
Інтимна пісенька	95
Ось уже й осінь	98
У кузні	100
Шляхи	103
Все вище і вище	105
Говорить Махачкала	111
От тобі й море	116
Гарно грає наш зурнар	119
На святах	121

Поєми

Спомини	125
Пісня ашуга Батирая	137

Скуба Николай Яковлевич
СТИХИ

Издательство «Радянський письменник»
(На украинском языке)

*

Редактор *І. І. Гончаренко*
Художник *Г. Я. Ігнат'єв*
Художній редактор *М. Н. Вльчук*
Технічний редактор *Н. В. М'яковська*
Коректор *С. А. Коба*

Здано на виробництво 25/VII 1964 р.

Підписано до друку 10/XII 1964 р.

Формат 70×90¹/₃₂. 5 фіз.-друк. арк. +1 вкл.,

5,92 ум.-друк. арк., 4,3 обл.-вид. арк.

БФ 00588. Тираж 2 000. Зам. 5229.

Ціна в оправі 37 коп.

Т. П. — 1965 — поз. 373.

Радянський письменник, Київ, бульвар Лесі Українки, 20.

Одеська книжкова друкарня Державного комітету

Ради Міністрів УРСР по пресі,

Одеса, Купальний зав., 5.

37kon.

A²68134

Handwritten scribbles

129 vol 7